

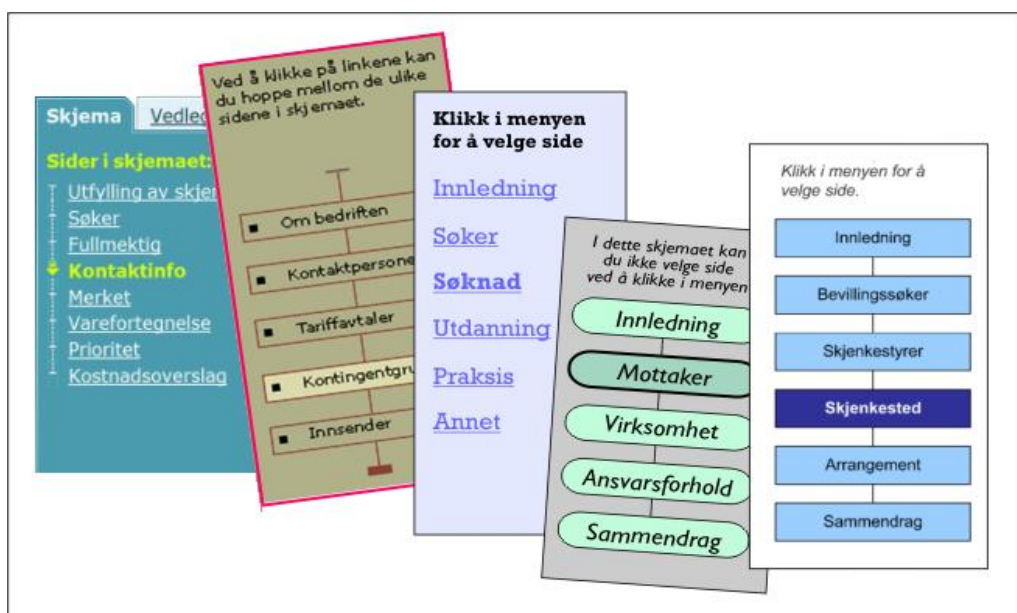
Navigasjonsområdet [1.1]

Menyfelt til venstre

Navigasjonsmeny (sideoversikt) til venstre for selve utfyllingsområdet og hjelpeinformasjon til høyre er ganske vanlig, men slett ikke den eneste logiske måten å organisere et nettskjema på. Med ELMER blir det slutt på å lete etter navigasjonslenker øverst, nederst og til høyre i skjemaet. Alt har sin faste plass.

ELMERs kravområde 1 dreier seg om *plassering* av informasjonselementer. Hvordan de skal se ut og settes sammen behandles under område 2, 3 og 4.

Alle eksemplene i Figur 1 tilfredsstiller ELMER-kravene til venstrefeltet, bortsett fra at det første mangler opplysning om at man kan velge utfyllingsrekkefølge selv. I dag utvikles de fleste webskjemaer i egne skjemaverktøy, som det finnes mange av på markedet. Ofte vil verktøyet bestemme mye av utformingen. Som regel får du sidebeskrivelsene ferdig servert som maskinelt genererte lenker, med standardisert framheving av valgt side.

Figur 1 Eksempler på navigasjonsmeny i ELMER-skjemaer

- 1.1.1 Hovedpoenget er at sidene skal presenteres i navigasjonsområdet til venstre og benevnes med forskjellige, forståelige navn. Som alltid ellers i ELMER betyr
- 1.1.3 *forståelig* at det skal gi mening for *brukeren*. Saksbehandlernes fagterminologi hører ikke hjemme i skjemaer for menigmann. Slik det er vanlig i andre lister og oversikter, vil ELMER at den viktigste informasjonen skal plasseres først og at
- 1.1.4 sidebetegnelse skal være forskjellige. Eventuelle numre og tallkoder skal unngås eller komme bakerst. Det skal også være tydelig markert hvilken side brukeren befinner seg på.

ELMER krever ikke at sidebetegnelsen skal være identisk med navnet på selve skjemasiden, som behandles under kravgruppe 2.3. Det kan tenkes situasjoner hvor sidenavnet må være mer omfattende slik at betegnelsen i menyen framstår som en kortform. Men det er selvsagt mest forståelig for brukeren om lenketeksten i en meny er den samme som navnet på målsiden.

De største og de minste skjemaene

Under arbeidet med ELMER 2 ble det diskutert å gjøre unntak for kravet om navigasjonsmeny for skjemaer på én til to sider, blant annet for å spare plass i skjermbildet. Men hensynet til lik utforming fikk gjennomslag. Dessuten er det kanskje ikke noe mål å få et bredest mulig utfyllingsområde. Med stadig større skjjermer og økende skjermopløsning kan full utnyttelse av bredden gi dårlig lesbarhet.

- 1.1.6 Hvis skjemaet består av veldig mange sider, kan menyen bli uoversiktlig. Da anbefaler ELMER at det settes inn overskrift over *grupper* av sider, enten presentert i sin helhet eller i en ekspanderende meny.

Fri og låst rekkefølge

- 1.1.4 Frihet for brukeren står høyt i kurs i ELMER. Hovedregelen er at sidebetegnelse skal fungere som lenker til de enkelte sidene, slik at rekkefølge for besvarelsen kan velges fritt. Men låst siderekkefølge er tillatt under bestemte forutsetninger.

Av og til kan det være nødvendig å lede utfylleren gjennom et bestemt resonnement for å bedre forståelsen fram mot visse svar, for eksempel mot resultatet av en regneoperasjon. Og for en del statistikk, særlig holdningsundersøkelser, kan det være et poeng å sikre at alle som svarer, har fått spørsmålene presentert i samme rekkefølge, fordi utfyllerens refleksjoner etter ett spørsmål kan påvirke svaret i et annet. Dette gjelder ikke i rene faktaspørsmål og blir lite interessant for et regelsett som primært er laget for næringslivsskjemaer. Det er neppe noen som gir et annet tall for nyansettelser fordi de først oppgav månedens omsetning. Men min holdning til å godta dyrere flyreiser kan påvirkes av om jeg først besvarte spørsmålene om klimaendringer.

- 1.1.4 a Slik ELMER formulerer unntaksregelen, vil det uansett være opp til oppgaveinnhenteren å bestemme om rekkefølgen har betydning. Men låst rekkefølge skal kunne forsvares ut fra hensynet til brukerens *forståelse* eller svarenes *kvalitet*.

- 1.1.5 Om utfyllingsrekkefølgen er fri eller låst, skal framgå av overskriften til menyen. Hvis siderekkefølgen er låst har vi vel strengt tatt ikke en meny lenger, men fortegnelsen over sider skal fortsatt vise hvor man befinner seg. Og den fungerer fortsatt som en indikasjon på arbeidsmengden. (Egentlig er *sidesti* et bedre begrep enn *meny*, fordi det ikke antyder en valgsituasjon, men ELMER snakker altså om menyer.) Det er like viktig å presisere at rekkefølgen er *fri* som at den er låst. Kravet er tatt inn i ELMER fordi brukertester har vist at folk ikke benytter seg av sidemenyen i offentlige skjemaer på nettet. Det kan skyldes at låst rekkefølge har vært mest vanlig til nå, samtidig som folk ikke venter valgfrihet i en offentlig forespørsel.

Oversikt over omfanget

Alle vil gjerne vite hvor lang tid de må bruke på en oppgave, særlig når den er lite fristende. Noen skjemaløsninger viser en tidsstolpe som fylles gradvis for hver besvart side. ELMER har altså valgt å vise sidefortegnelsen isteden. Det finnes store og små sider, og vanskelige og enkle spørsmål, men åtte sidelenker antyder en større oppgave enn fire, og det er mulig å ta en titt på hver av sidene før man går i gang for alvor.

1.1.2

Dessverre vil det ikke alltid være mulig å vise en samlet sideoversikt før brukeren gir seg i kast med skjemaet. Denne brukerfordelen må gi tapt for en annen og viktigere; at hver enkelt skal ledes utenom sider som ikke angår ham. ELMER kaller dette *sporvalg*, og det behandler vi (og ELMER) senere. Hvis behovet for en eller flere skjemasider avhenger av svaret på et spørsmål langt inne i skjemaet, skal ikke disse sidene vises i menyen før det avgjørende spørsmålet er besvart.